המקנא לאשתו. ליתנה דקדא נקט וקנא את אשתו (במדבר ה). ולקמן בגמ' [ע"ב] מפרש מאי לשון קינוי. (ב) **ובמתניתין מפרש כיצד מקנא לה אומר לה אל תסתרי עם איש פלוני: מקנא לה ע"פ שנים.** אם בא להשקותה צריך להביא שני עדים שאמר לה בפניהם אל תסתרי עמו ואם לא קינא לה בפני שנים אינה נאסרת עליו בסתירתה ואינו משקה: **ומשקה ע"פ עד א' או ע"פ עצמו.** ואפי' אין עדים שנסתרה אלא עד אחד או הוא עצמו אומר ראיתיה שנסתרה אחר שקינאתי לה נאסרת בסתירה עד שתשתה. ולקמן [כא.] ילפינן מקראי שסתירתה אוסרתה עליו מספק: **ר' יהושע אומר.** צריך ב' עדים לא לסתירתה: **ודברה עמו.** שלא במקום סתר: **עדיין (ג) מותרת לביתה.** לשמש עם בעלה: **ומותרת בתרומה.** אם אשת כהן היא: **כדי טומאה.** כדי הערלה: **אסורה לביתה.** מספק כדילפינן לקמן (דף כח.) שלשה ונטמאה אמורים בפרשה (ד) וקנא את אשתו והיא נטמאה ונסתרה והיא נטמאה תחת איש ונטמאה אחד שאסורה לבעל ואחד שאסורה לבועל אם ימות בעלה או יגרשנה ואחד שאסורה לתרומה: **ואם מת.** קודם שהשקה ואין לו בנים והיא זקוקה ליבם: **תולגת.** ליגשא לשוק ולא מתיימת ובגמרא (ה) ילף לה: **גמ' מכדי תנא מנזיר קא סליק.** כן סדר המשנה סוטה אחר נזיר: **מאי תנא דתנא סוטה.** מאי תנא בגזירות דדמי לסוטה דתנא סוטה בתרה: **בקלקולה.** בגיולה ובנשתה שמגוללין אותה כדקתני מתני' (לקמן דף ז:) קושר חבל למעלה מדליה: **יזיר עצמו מן היין.** שהיין מביא לידי קלות ראש והוא גרם לה: **וליתני סוטה והדר נזיר.** שכן היא סמיכת פרשתייהו: **ותנא המדיר.** פרק הוא בכתובות המדיר את אשתו (ו) ולידי דליירי בנדרים תנא נדרים אחר כתובות ולידי דתנא נדרים תנא נזיר בתרה שאף הגזירות באה על ידי נדר והדר תנא סוטה בתרה: **לכתחילה לא.** מדלא תני רבי אליעזר אומר מקנא אדם לאשתו על פי שנים: **אסור לקנאות.** שמביא עצמו לידי חגר ואת אשתו לידי ניוול ואפי' היא טהורה: **כי (ד) פתח.** כשהיה בא לדרוש בפרשת סוטה: **מווגין אשה לפי מעשיו.** לטובה לגדיל ופרולה לרשע: **כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים.** לא יזדווג ממשלת רשע בגורל לדיק: **וקשין.** לפני המקום: **לזווגם.** הוך דלפי מעשיו: **בקריעת ים סוף.** שנאמרו שדרי בראשית: **מושיב יחידים ביתה.** אדם יחיד ואשה יחידה והוא מזווגם יחד ומייסד מהם בית: **מוליא אסירים בכושרות.** הוליא את ישראל ממצרים בחדש (ה) כשר לא חמה ולא ציבה. מקום זיווג יחידים ליציאת מצרים: **איני.** מי הוי זיווג לפי רשע וזכות והא מקודם (דף עז:) יליתם שאין נודע רשעו ורשעו וזכותו מכריזין את זוגו. ואם תאמר הכל גלוי לפניו הכל בידי שמים כדאמר במסכת נדה (דף עז:) מלאך הממונה על ההריון נוטל טיפה ומביאה לפני המקום ואומר לפניו טיפה זו מה תהא עליה גבור או חלש חכם או טיפש עשיר או עני אבל לדיק ורשע לא קאמר ליה דאין זה בידי (ו) שמים: **זוג ראשון.** לפי המחל: **זוג שני.** לפי מעשיו וקשה לזווגן לפי שאינה בת זוגו: **עד כאן לא פליגי אלא בקינוי וסתירה.** כלומר עד כאן לא שמענו מפלוגתייהו דבעינן שני עדים אלא בקינוי לר"א ובסתירה לר' יהושע: **אבל בטומאה.** אם יש עדים בקינוי וסתירה ויש עד אחד שקילקלה בסתירתה נאמן ואינה שותה אלא יולאה בלא כתובה ואסורה לבעל ולבועל ולתרומה: **שנטמאת.** בשותה סתירה: **מנלן דמהימן עד אחד.** בטומאה של סתירה אחר קינוי: **ועד אין בה בשנים הכתוב מדבר.** בטומאה קמישתעי ושכב אים שותה שכבת זרע ועדים שנים אין בה אלא ג' והיא לא נתפסה לא נאנסה ומהימנא שמעינן דמהימן מדכתיב והיא לא נתפסה להתיר עליה בא הכתוב לדונה כמזידה ומרישא דקרא נמי שמעת דמהימן דקאמר ומעלה בו מעל ושכב אים אותה ואין מעיד בדבר אלא זה. ולקמן (דף ג.) מפרש דהאי קרא בתר קינוי כתיב דכתיב בתריה ועבר עליו רוח קנאה וגו' ודרשינן ליה לקמן [שם] שכבר עבר: **או אינו אלא אחד.** דקאמר קרא דאפילו עד אחד אין בה. ולקמן [ע"ב] פריך אלא נמאי מיתסרא דקאמר קרא והיא לא נתפסה אלא מה פשיטא דנטמאת מדמהדר בתר אותם ולון: **ת"ל לא יקום עד א' וגו'.** מהאי קרא שמעינן דכל עד האמור בתורה שנים הם כדמפרש ואזיל:

ממשמע

ואשה יחידה והוא מזווגן יחד והוא קשה כמו מוציא אסירים ישראל בכושרות בחדש כשר לא חמה ולא ציבה. וא"ת אמאי נקט קריעת ים סוף טפי משאר נסים של יציאת מצרים. וי"ל דמ"ד (ה) בכושרות דר' מדרשי' בעלמא בבכי ובשירות בכי למצרים ושירות לישראל והיינו קריעת ים סוף מדמיי ליה ליציאת מצרים וקריעת ים סוף שבאותו ענין שטבע הקב"ה את המצריים בים כדי להציל את ישראל כמו הוגג בעלה של זה ואשתו של זה ומשיאן זה לזה דבזווג שני קא מיירי כדמפרש בסמוך. איני והאמר רב יהודה (רב אדא) [אמר רב] ארבעים יום פ"ה איני מי הוי זיווג לפי רשע וזכות והא מקודם (רשעיו וזכותיו) [יצירתו] מברזין את זיווגו וא"ת הכל גלוי לפניו והוא בידו הא אמר במסכת נדה דמלאך הממונה על ההריון נוטל הטיפה ומביאה לפני הקב"ה ואומר טפה זו מה תהא עליה גבור או חלש חכם או טפש עני או עשיר אבל צדיק ורשע לא דאין זה בידי שמים [שאין נודע רשעו וזכויותיו]. כדאמרי' הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים כפ"ה. זווג שני כגון אלמון לאלמנה אבל בחור שנשא אלמנה או אפכא הוי כמו זווג ראשון. ע"כ לא פליגי אלא בקינוי וסתירה (ב) כמ"ש לא פליגי אלא כדאי' דר' יוסי לקמן (מוחק) הוא לומר דקאי ע"כ לא פליגי אדר' יוסי דפליג לקמן ולפ"ה ניחא דפירש הכי ע"כ לא שמעי' בפלוגתייהו דבעי' ב' עדים אלא לקינוי לר' אליעזר ובשתיה לר' יהושע אבל בטומאה עד אחד נאמן. פ"ה אם יש עדים בקינוי ובסתירה ויש עד אחד שראה שקלקלה באותה שעה נאמן ואינה שותה ויוצאה בלא כתובה ואסורה לבעל ולבועל ולתרומה לשון הקונטרס. וא"ת מנא לן דבטומאה עד אחד נאמן אימא דבעי שנים. וי"ל דאמתני' דמייתי אחר זה סמיך ועוד אומר הרב אלחנן מדלא קתני ר' יהושע אף משקה ע"פ עדים אלא קתני משקה לה בעי שנים אבל בטומאה בעד א' סגי דאי בעי בטומאה ב' היה לו לומר נמי וטומאה ע"פ שנים כיון דאיירי בדיני סוטה:

ג) פנהדרין פח., ב) יבמות יח., ג) ברכות סג., ד) [מיר ב.], ה) [יבמות ג. וש"ן], ו) [לקמן ג.], ז) סנהדרין כב. (מו"ק יח.), ח) [מו"ק יח: ע"פ סנהדרין כב.], ט) [לקמן לא., י) סס:], כ) [במדבר ה.], ל) [לקמן ב:], מ) [דף ע.].

תורה אור השלם

1. כִּי לֹא יָנוּחַ שֵׁבֶט הָרֶשַׁע עַל גּוֹרַל הַצַּדִּיקִים לְמַעַן לֹא יִשְׁלְחוּ הַצַּדִּיקִים בְּעוֹלָתָה יְדֵיהֶם:
תהלים קכה ג
2. אֱלֹהִים מוֹשִׁיב יְחִידִים בֵּיתָה מוֹצִיא אֲסִירִים בַּכּוֹשְׁרוֹת אַךְ סוֹרְרִים שָׁכְנוּ צְחִיחָה:
תהלים סח ז
3. רִשְׁכַּב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זָרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמְאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה:
במדבר ה יג
4. לֹא יָקוּם עֵד אֶחָד בְּאִישׁ לְכֹל עָוֹן וְלְכָל חֵטְא בְּכֹל חֵטְא אֲשֶׁר יֶחֱטָא עַל פִּי שְׁנֵי עֵדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֵדִים יָקוּם דָּבָר:
דברים יט טו

הגהות הב"ח

(א) במשנה אמר לה בפני שנים: (ב) רש"י ד"ה המקנא וכו' ובמתני' מפרש. נ"ב עיין לקמן בפיסקא דכילד מקנא לה כו' דף ה' ע"ב דשיך רש"י לכאן: (ג) ד"ה עדיין היא מומחת: (ד) ד"ה כי הוה פתח: (ה) ד"ה מוליא וכו' בחדש כשר. נ"ב ועיין בפנהדרין דף כב ע"א דדרש שם בגמרא דרשא אחר על בכושרות בזה דהיינו כמי ושירות: (ו) ד"ה אינו וכו' דאין זה בידי שמים. נ"ב לומר ואם כן אע"פ שהכל גלוי לפניו מכל מקום מאחר שתלוי במעשיו לא אפשר [והשאר חסר]: (ז) תוס' ד"ה לידי דתנא וכו' ותימה אמאי לא קאמר דקבעה אגב: (ח) בא"ד וכרים מסכת שבועות. נ"ב זה אינו נמשך מפירושם אלא קאי למה שפי' מ"ר דרים נזיר יהיו נעמא למאי דקבעה לנזיר ובסדר נשים) והכא קא יהיו נעמא דתני נדרים ברישא והדר נזיר והדר סוטה יהבי משמע ליתנא מכדי תנא מנזיר אליק וכרים מסכת שבועות נמי דייק בכה"ג מכדי תנא ממכות אליק משמע דאינו מדייק על שקבעה בסדר מיקון אלא על הסדר [אחר מכות] שבועות ואע"פ דבתרי מסכת אין סדר למשנה היינו דוקא לענין מחלוקת ואח"כ פתם אבל בסדר חברים ועיין במר' כרים בגא מליעא: (ט) ד"ה המקנא וכו' קמייתא דשמיטת חולין. נ"ב דף ג ועי"ש בתוס' בד"ה המניח הסוי: (י) בא"ד ובפ' ג' דשמיטת חולין. נ"ב דף לז ועי"ש בתוס' בד"ה המשמע דסרי לשמוט מסוכמת אפי' לכתחילה: (כ) בא"ד למיתלי דלישנא דייק הכי: (ל) בא"ד נמי טבילת דייקינן ותימה וכו' המקנא שבא לימלך כדמתרץ:

מוסף רש"י

המקנא לאשתו. המתרה בלאשתו אל תסתרי עם איש פלוני (סנהדרין פח.). **ומשקה** על פי עד אחד. שבא ואמר אני ראיתיה שנסתרה, ואם לא השקה נאסרת עליו (שם). **נכנסה** עמו לבית הסתר. המקנא לאשתו ואמר לה אל תסתרי עם איש פלוני, **אסורה לביתה.** לבעלה, שמא זינתה, שרגילים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה, ואם הכהן היא אסורה בתרומה כדילף (לקמן כח.) נטמאה ונטמאה ונטמאה ג' פעמים, אחד לבעל ואחד לבועל ואחד לתרומה (יבמות יא.). יזיר עצמו מן היין. כדאמרינן (לקמן ז.) מפי הרבה יין עושה (נזיר ב.).

תוספות שאנץ

אסורה לביתה. פירש הקונטרס. מספק כדילפינן לקמן כו' תחת אישה ונטמאה. אחד שאסורה לבעל ואחד שאסורה לבועל אם ימות בעלה או יגרשנה. ואחד שאסורה לאכול בתרומה לשון הקו'. וה"ה דהוה מצי למימר דאסורה לבועל אלא אגב דתנא לעיל ומותרת לאכול בתרומה תנא נמי ואסורה לאכול בתרומה דלעיל לא מיירי בדין בועל כמו שהיא מותרת לביתה. ואם מת חולצת ולא מתיבמת. ובגמרא יליף מנא לן והכי נמי הוה מצי למימר פלוגתא דב"ש וב"ה דנוטלות כתובה ולא שותות וב"ה אומר' שאינן נוטלות כתובה אלא בממונא לא מיירי הכא: **גמ'** מכדי תנא מנזיר סליק מאי שנא דקתני סוטה ואע"ג דאין סדר למשנה פ' בריש פ"ק דבבא מציעא: כל הרואה סוטה בקלקולה פ"ה בגיוולה ובושתה שמגולין אותה (ממקום למקום שמטיילין אותה) וקושר חבל למעלה מדליה יזיר עצמו מן היין שהיין מביא לידי קלות ראש והוא גרים לה לשון הקונ'. המקנא דיעבד אין לכתחלה לא. ותימה דהא איכא הרבה מקומות דלא פריך כי הכא כגון המביא גט לאשתו וכן השולח דהוי אפילו לכתחלה. וי"ל דלא פריך ליה אלא היכא דאיכא למטעי דהוי לשון דיעבד. אי נמי י"ל דלא פריך ליה אלא היכא דמצי למימר ביה תירוץ; ויקשה לזווגן בקריעת ים סוף שנאמר אלהים מושיב יחידים ביתה. פ"ה יחידים אדם יחיד

המקנא. איידי דתנא נדרים תנא נמי נזיר דדמיא לנדרים. תימה והא כרים מסכת נזיר (דף ב.) אמר דלא תנא ליה אלא חגב סוטה כדרבי וי"ל דלא קבעה בסדר נשים אלא חגב סוטה ומשום דדמיא לנדרים קבעה בתר נדרים מ"ר. ותימה אמאי (ו) לא קבעה חגב נדרים דהא בפ"ד [דנזיר] תנא משניות טובא דמיירי בנדרי נשים ובהפרת בעל ויש לומר דעדיפא ליה למימר משום סוטה דפרשיות נמי נסמכו וברים מסכת שבועות (ח) (דף ב:) דייק נמי בכה"ג: **המקנא** דיעבד אין. וא"ת וכי היכא דאמר ה"ל כל היכא דתני ה"ל בתמילתן לשון דיעבד הוא והא קתני בסוף אלו עוברין (פסחים דף מט.) ההולך לשחוט את פסחו ובעבודה זרה פרק השוכר (דף סט.) המניח עובד כוכבים בחנותו דמסיק בשמעתתא קמייתא דשחיטת חולין (ט) (דף ג.) דמיירי לכתחילה ובפרק ב' דשחיטת חולין (דף לז.) (י) השוחט את המסוכנת ובפרק קמא דבילה (דף ו:) השוחט את התרנגולת ומצא בה ביצים גמורות ויש לומר דכל היכא דאיכא למיתלי (כ) בלישנא דייק הכי כגון הכא וברים פ"ב דשחיטת חולין (דף כז.) והתם נמי בפ' קמא (דף טו:) השוחט במגל יד ובפ' קמא דבילה (דף ז:) השוחט חיה ועוף יחפור בדקר ובפ' חבית (שבת דף קמו.) הרוחץ במי מערה או במי טבריא (ל) ותימה היכי דייק מהכא דאסור לקנאות אמאי לא מתרץ המקנא שבא כדמתרץ בפ"ק דבילה (דף ז:) ועל כרחך אית לן למימר דהכא ממשנה יתירא דייק כדפרש"י: **הא** בזוג ראשון הא בזוג שני. תימה בפ' ואלו מגלחין (מו"ק דף יח:) דאמר שמואל מותר לאדם בחולו של מועד שמא יקדמנו אחר קפריך ליה מהכא אדבעיים יום קודם ילירת הולד אמאי לא מוקי התם מלתיה דשמואל בזוג שני: **קודם** יצירת הולד. נראה לרבי קודם ילירת הזכר בין אם לא נולדה הנקיבה עדיין בין אם נולדה: **אבל** בטומאה עד אחד מהימן. תימה אדרבה איכא למימר איפכא אבל בטומאה דאסור לקנאות מיסור עולם ואי לאו ממתני' דמייתי מהיכא פשיטא למימר הכי וי"ל דעדיפא ליה טומאה מקינוי וסתירה אף על גב דאוסרתה איסור עולם משום דרגלים לדבר: כל

ממשמע

א א מיי' פ"א מהל' סוטה הלכה ג סמג עשין ו טוש"ע אה"ע סימן קעח סעיף ב:
ב ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ד:
ג ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ו:
ד ד מיי' שם הלכה ב סמג שם טוש"ע שם סעיף ד ויסו' קנו סעי' תן:
ה ה מיי' פ"ח מהלכות תרומות הלכה טו:
ו ו מיי' פ"ו מהל' יבום הל' יט סמג עשין נא טור וש"ע אה"ע סי' קנב סעיף יא:
ז ז מיי' פ"א מהלכות סוטה הלכה יד סמג עשין ו טור ש"ע אה"ע סימן קעח סעיף יד:

כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים. ואחד דכתיב גבי ועד אחד לא יענה בנפש (במדבר לה) מוקי לה בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לד.) דרישה מן התלמידים ולא יומת על פי עד אחד (דברים יח) דרשינן בפרק ראשון דמכות (דף ו:) לעדות מיוחדת לאפוקי אחד רואה מחלון זה ואחד רואה מחלון זה [ב] אבל קשיא דגבי שבועת העדות כתיב והוא עד (ויקרא ה) ומחייבין אפילו אחד כדתנן (שבועות דף לא:) כפר אחד והודה אחד הכופר חייב וי"ל דשבועת העדות לא חייבה תורה אלא בתביעה כדילפינן התם מקראי הילכך כל היכא דמפסידו ממון מיתייב דנהפסד ממון תליא מילתא: **מאי טעמא** דר' יהושע. בירושלמי מפיק ליה מהני קראי מאי טעמא (ג) דרבי יהושע כי מצא בה ערות דבר ערוה זו הסתירה דבר הקינוי וילפינן דבר דבר מה דבר האמור להלן על פי שנים אף כאן ע"פ שנים תני רבי יוסי בר' יהודה וכו' משקה ע"פ שנים נאמר כי מצא בה ואין מציאה בכל מקום אלא על פי עדים מה מקיים רבי אליעזר דבר (ג) דבר שהוא מרגיל בא לידי ערוה עוד בירושלמי כתיב ועבר עליו רוח קנאה וגו' שלא יקנא לה מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך גאות אלא מתוך דבר של אימה עבר וקינא לה מחמת הדברים הללו מה את אומרת למלוה או לעיכוב אם תאמר למלוה קינוי קינוי אם תאמר לעיכוב אין קינוי קינוי אמר רבי מנא אתיא כהדא כל מקום שנאמר חוקה תורה מעכב (ד): רבי

[ב] ממשמע שנאמר לא יקום עד באיש איני יודע שהוא אחד מה ת"ל אחד זה בנה אב כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שיפרוט לך הכתוב אחד ואמר רחמנא תרי לית בה אלא חד [1] והיא לא נתפשה אסורה אלא טעמא דכתיב לא יקום עד אחד באיש הא לאו הכי הוה אמינא עד דסוטה חד הוא ואי אפילו חד ליכא אלא במאי מיתסרא איצטריך סד"א עד אין בה אין נאמן בה אין נאמן בה ואלא מאי בעי עד דאיכא תרי לישתוק קרא מיניה דאתיא דבר דבר מממון ואנא ידענא מידי דהוה אכל עדיות שבתורה איצטריך סד"א סוטה שאני [2] דרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ליתהימן בה עד אחד ומי מצית אמרת דאין נאמן בה ושריא והא מדכתיב והיא לא נתפשה מכלל דאסורה איצטריך סד"א אין נאמן בה עד דאיכא תרי ובתרי נמי היא דלא נתפשה קמ"ל: רבי יהושע אומר מקנא לה על פי שנים וכו': מ"ט דרבי יהושע אמר קרא [1] בה בה ולא בקינוי בה ולא בסתירה ורבי אליעזר אומר בה ולא בקינוי ואימא בה ולא בסתירה איתקש לטומאה דכתיב [1] ונסתרה והיא נטמאה קינוי נמי איתקש לטומאה דכתיב [2] וקנא את אשתו והיא נטמאה הא מיעט רחמנא בה ומה ראית מסתברא סתירה עדיפא שכן אוסרתה כטומאה אדרבה קינוי עדיף שכן עיקר גרם לה אי לאו סתירה קינוי מי איכא ואי לאו קינוי סתירה מאי אהני אפ"ה סתירה עדיפא דאתחלתא דטומאה היא מתני' דלא כי האי תנא דתניא [3] רבי יוסי ברבי יהודה אומר משום ר' אליעזר המקנא לאשתו מקנא ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו ומשקה לה על פי שנים השיבו חכמים לדברי רבי יוסי ברבי יהודה אין לדבר סוף מ"ט דר' יוסי ברבי יהודה אמר קרא בה בה ולא בסתירה ואימא בה ולא בקינוי קינוי איתקש לטומאה דכתיב וקנא את אשתו והיא נטמאה סתירה נמי איתקש לטומאה דכתיב ונסתרה והיא נטמאה ההוא לכמה שיעור סתירה כדי טומאה הוא דאתא השיבו חכמים לדברי ר' יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף מאי ניהו דזמנין דלא קני ואמר קנאי הא למשנתינו יש לדבר סוף זמנין דלא איסתתר ואמר איסתתר אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה ולא מיבעיא למשנתינו אדרבה למשנתינו איכא עיקר התם ליכא עיקר אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן לדברי ר' יוסי בר' יהודה [7] אף למשנתינו אין לדבר סוף א"ר חנינא מסורא [8] לא לימא אינש לאיתתיה בזמן הזה לא תיסתרי בהדי פלוני דילמא קי"ל כרבי יוסי בר' יהודה דאמר קינוי על פי עצמו ומיסתתרא וליכא האידנא מי סוטה למיבדקה [9] וקאסר לה עילויה איסורא דלעולם אמר ריש לקיש מה לשון קינוי דבר המטיל קנאה בינה לבין אחרים אלמא קסבר קינוי על פי עצמו וכולי עלמא לא ידעי דקני לה ואמרי מאי דקמא דקא בדלה ואתו למיעבד קנאה בהדה ורב יימר בר ר' שלמיא משמיה דאביי אמר דבר המטיל קנאה בינו לבינה אלמא קסבר קינוי על פי שנים עדים וכולי עלמא ידעי דקני לה ואיהו הוא דאתי למיעבד קנאה בהדה אלמא

[ג] ממשמע שנאמר עד. ולא נאמר עדים איני יודע דאחד קאמר אלא מדאיצטריך למיכתב אחד שמע מינה דעד שנים משמע דאינו אלא לשון עדות וסתם עדות שנים: **ואמר רחמנא תרי לית בה. לעיל** קאי לפרושי מסקנא דמילתיה היכי מידרש ועד אין בה: **אלא טעמא כו'.** קושיא היא. כלומר טעמא דכתיב [ה] לא יקום עד אחד דהוה מוכח לך דהאי ועד אין בה בתרי קאמר הא לאו הכי הוה אמינא עד דכתיב הכא בסוטה חד הוא וקאמרינן אפילו אחד אין בה: **איצטריך.** לא יקום עד אחד לגלויי עליה דהאי ולאשמעינן דאחד מהימן דאי לאו הכי הוה אמינא כל סתם עד אחד הוא ובסוטה לא הוה אמינא דמיתסרא ואפי' בעד א' וכל שכן בלא עד ובכי הוה דרשינן ליה ועד אין בה דקא אמר רחמנא הכי קאמר ועד אחד אין נאמן בה אלא שנים: ופרכינן **אין נאמן בה.** בתמיה: **אלא מאי בעי.** קרא עד דאיכא תרי בתמיה אמאי אתא קרא להאי לשתוק קרא מייתי כו': **דבר דבר ממון.** כתיב בנואפת כי מצא בה ערות דבר (דברים כד) וכתיב בדיני ממונות ע"פ שני עדים יקום דבר (שם יט): **איצטריך.** לא יקום לגלויי עליה דהאי עד דבשנים הכתוב מדבר דאי לא גלי עליה הוה אמינא עד אחד משמע ואין נאמן בה קאמר קרא לאשמועינן. ודקשיא לך למה לי קרא סלקא דעתך אמינא סוטה שאחר קינוי וסתירה בא עד אחד והעיד שנטמאה בואתה סתירה שאני ראוי להאמינו כאן שהרי רגלים לדבר: **ומי מצית אמרת.** דאי לא גלי רחמנא דכל עד שנים הם [6] דאתא אמינא דהאי עד אין בה אין נאמן בה קאמר א"כ בא הכתוב להקל עליה והא מדכתיב והיא לא נתפשה [6] אועד אין בה נהי דרישי' דקרא איכא למימר על ידי שנים עדים ושכב איש אותה בעדים ועד א' אין נאמן אלא והיא לא נתפשה היכא קאי אאין נאמן בה הא אמרת דלא מחזקי' לה בנבעלת. לשון הקונטרס: לדברי ר' יוסי אין לדבר סוף מאי ניהו דזמנין דלא קנאי י"מ אין לדבר סוף לפי שאין המים בודקין אותה אם לא קנא והיא אומרת שזנתה א"כ מוציא לעז על המים המאררים. אדרבה משנתינו עיקר (ר"א) [י"מ] הכי אדרבה משנתינו עיקר דכיון דקינא לה על פי שנים תהא מוזהרת אבל במילתא דר' יוסי בר' יהודה דמיירי דלא קנא לה מתחלה היא לא מזהר מליסתר: [3] שכבר קנא לה בעדים שלא על ידי כעס. הכא ליכא עיקר שהרי לא קנא לה בפני עדים ולכשיכעוס נקל לו לומר קנאתי והוא ימצא לה אחירות הרבה. ל"ה:

[ה] לא נתפשה מכלל דפשיטא ליה דבעמאתה והיכי קאמר יהיא לא נתפשה אועד אין בה. [ו] אולי צ"ל ובקונטרס פירש למשמעו איכא עיקר שכבר קנא לה בעדים וכו'.

[ד] מהדרין ג. נקמן לא:, [ב] [נקמן ג. מה ב.], [ג] [תוספתא פ"ג], [ד] גילסת רש"ל ותף, [ה] [דברים יט], [ו] ס"ל דר"ל ועי' רש"ל,

תוספות שאנץ

אלא טעמא דכתב רחמנא לא יקום עד אחד באיש. וא"ת לא לכתוב רחמנא ועד אין בה לא יקום עד אחד באיש וממילא שמעינן דעד אחד נאמן בסוטה משום דאיכא רגלים לדבר. וי"ל דאין זה סברא כל כך להאמין עד אחד מכח סברא אי לאו דנפיק לך מקרא. ואי אפי' חד ליכא אלא במאי מתסרא דאין לומר דאיתסרא משום דאיכא רגלים לדבר משום דאין לנו לאוסרה בלא עד א' לכל הפחות משום טעמא דרגלים לדבר. דאתיא דבר דבר מממון כתיב בנואפת כי מצא בה ערות דבר וכתיב בדיני ממונות על פי שנים עדים יקום דבר. ומי מצית אמרת דאין נאמן בה. לא ; לי' רחמנא דכל עד שנים הם דאנא אמינא דהאי עד אין בה אין נאמן בה קאמר א"כ בא הכתוב להקל עליה והא מדכתיב והיא לא נתפשה [6] אועד אין בה נהי דרישי' דקרא איכא למימר על ידי שנים עדים ושכב איש אותה בעדים ועד א' אין נאמן אלא והיא לא נתפשה היכא קאי אאין נאמן בה הא אמרת דלא מחזקי' לה בנבעלת. לשון הקונטרס: לדברי ר' יוסי אין לדבר סוף מאי ניהו דזמנין דלא קנאי י"מ אין לדבר סוף לפי שאין המים בודקין אותה אם לא קנא והיא אומרת שזנתה א"כ מוציא לעז על המים המאררים. אדרבה משנתינו עיקר (ר"א) [י"מ] הכי אדרבה משנתינו עיקר דכיון דקינא לה על פי שנים תהא מוזהרת אבל במילתא דר' יוסי בר' יהודה דמיירי דלא קנא לה מתחלה היא לא מזהר מליסתר: [3] שכבר קנא לה בעדים שלא על ידי כעס. הכא ליכא עיקר שהרי לא קנא לה בפני עדים ולכשיכעוס נקל לו לומר קנאתי והוא ימצא לה אחירות הרבה. ל"ה:

תורה אור השלם

1. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זָרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמָאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה:

במדבר ה יג

2. וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנָּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִוא נִטְמָאָה אוֹ עָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנָּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה: במדבר ה יד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומי מצית אמרת וכו' שנים הם דהוה אמינא: (ב) תוס' ד"ה מאי וכו' מ"ע דר"א מי מצא בה. נ"ב פי' מ"ע דר"ל אליבא דתנא דמתניתין דבבר מקנא ע"פ שנים ומשקה על פי עד ל': (ג) בא"ד מה מקיים ר"ל דבר. נ"ב פי' מה מקיים ר"ל אליבא דר' יוסי בר' יהודה דמקנא ע"פ עד ל' או ע"פ עצמו ומשקה ע"פ שנים והא דבר נפקא לן לקינוי וילפינן דבר דבר ופריק דאיכו לא דבים דבר לדברי קינוי אלא דבר שהוא מרגיל לבא לידי ערוה דהיינו סתירה: (ד) בא"ד תורה מעכב ה"נ מעכב הקינוי הס"ד:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כל מקום כו' אבל קשיא וכו'. עיין רש"י ב"ק דף נו ע"ל ד"ה אם לא יגיד וכ"ע.

מסורת הש"ס

(1) נ"ל נתפשה מכלל דפשיטא ליה דבעמאתה והיכי קאמר יהיא לא נתפשה אועד אין בה. (2) אולי צ"ל ובקונטרס פירש למשמעו איכא עיקר שכבר קנא לה בעדים וכו'.

אלמא קסברי דאסור לקנאות. כיון דאמרי לשון הטלת קנאה הוא אלמא אסור: **ולמ"ד מותר לקנאות מאי לשון קינוי: ויקנא ה' לארצו.** התרה בילק וחסיל וגזם שלא ישחיתו עוד את ארצו דבשילוח גובאי משחתי פרשה לעיל. לארצו על ארצו כמו וישאלו אנשי המקום לאשתו (בראשית כו) על אשתו האתם תריבון לבעל (שופטים ו): **אדם עובר עבירה.** כגון אשה פרוצה עוברת בסתר: **והקב"ה מכריז כנגדו.** שנותן בלב בעלה לקנאות לה והדבר מתפרסם בגלוי: **ואין עבירה** גרסינן: **לשון הכרזה.** הקב"ה מתכוין להעביר קול: **רגלים לדבר.** שנטמאת: **והא כי כתיב קינוי בתר ספירה וטומאה.** דאתהיימן בה עד אחד כתיב[a] ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה וגו' וסמיך ליה ועבר עליו וגו' אלמא בלא קינוי נמי עד אחד מהימן בטומאה: **ועבר לכם כל חלוץ.** בני גד ובני ראובן כתיב שהיה משה מצוה אותם לעבור עם יהושע את הירדן: **משובו.** מוכיח דלהכא הוא: **נכנסה בו רוח.** ממרוס. ולקמן מפרש רוח טהרה או רוח טומאה ע"י שמן הבא להחטיאו להקניט את אשתו: **רבנן.** דבי רב אשי אמרי רוח טומאה: **רוח עברה.** שנוגע את הפרילות: **ומספרא כמ"ד.** דרוח דקאמר רבי ישמעאל טהרה היא: **דתניא.** דקאמר רבי ישמעאל רשות. פלוגתא דר' ישמעאל ור' עקיבא לקמן מפרש טעמייהו: **שפיר.** אי רשות אי חובה: **ר' עקיבא אומר חובה.** שאסור לשמרר עבדו: **בכל הסורה.** בכל עשה שבתורה א"כ אין לך מצות עשה לרבי ישמעאל חובה: **דתניא** לא גרסינן אלא הדר ונקיט למילתייהו לפרושי כל חדא נאפי נפשה: **כלפי.** כמו אחרי שאמרה תורה שאסור להניח עצמו לידי שנאה ותגר: **יכול אף זה כן.** שירחה את אשתו עוברת על דת יהודית נסתרת עם שכיניה לא יקנא לה. כלפי לשון כנגד: **תלמוד לומר וקנא.** אם רצה לקנא הרשות בידו. ומשום דאי לא כתיב קרא הוה אמינא דאסור הוא דא"כ ישמעאל הכא רשות אבל בכל מצות עשה שבתורה לא אמר הכי: **קינוי אחרינא כתיב.** ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא רוח קנאה וקנא את אשתו ור"ע קינוי אחרינא כתיב ורבי ישמעאל[b] איידי דבעי למיכתב והיא נטמאה והיא לא נטמאה כתיב נמי וקנא את אשתו לכדתנא דבי רבי ישמעאל[c] דתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונישנית לא נישנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה לה יטמא רשות דברי רבי ישמעאל ר' עקיבא אומר חובה מ"ט דר' ישמעאל איידי דכתי'[10] אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו איצטריכא למיכתב לה יטמא ור' עקיבא מכי[11] אם לשארו נפקא לה יטמא למה לי לחובה ורבי ישמעאל[d] לה מיטמא ואין מיטמא לאיבריה ורבי (חולין דף קכח:) אבר מן החי מטמא כאבר מן המת ואיצטריך לה למעוטי איבריה: אם

רבי ישמעאל אומר רשות. תימה לרבי וכי לית להו הא דאמר בשלהי מסכת מכות (דף כג.): שש מאות וי"ג מצות נאמרו למשה מסיני וכי לרבי ישמעאל דאמר רשות בעבר להו אי לר' עקיבא טפי להו ונראה דבשאר מצות דמפיק ר' ישמעאל מקרא עביד ליה ר' עקיבא אסמכתא ודרש ליה לדרשה אחריתי בירושלמי אמרי' דר' אליעזר אמר חובה ואין להקשות הא אמרינן לעיל המקנא דיעבד אין אלמא קסבר אסור לקנאות דתנא דידן דוקא דתני כי הך לישנא סבירא ליה הכי אבל ר' אליעזר לא סבירא ליה הכי והכי נמי אמרי' כפ' קמא דקידושין (דף כא.) וגאל את ממכר אחיו ר' אליעזר אומר חובה ובפרק השולח (גיטין דף לח:) נמי[e] אמרינן לעולם בהם תעבודו חובה ואין להקשות נמי מפ"ג דמכות (דף יב.) דאמר ר' עקיבא ולא גואל הדם רשות מי כתיב ילא והכא אמרינן וקנא חובה דשאני הכא משום דכתיב תרי קינויין אבל קשיא מירושלמי דרבי יהושע אמר התם רשות ומפרש טעמא אמיא דר' יהושע כבית הילל דבית הילל אומרים אפי' הקדימה תבשילו לפוס כן הוא אמר רשות הא לקנא יקנא הא לגרש יגרש והא ר' עקיבא מיקל התם טפי מבית הילל ואמר התם אפילו מצא אחרת נאה הימנה מגרשה ואפי' הכי אמר חובה והתם בירושלמי פליג רבי אליעזר עליה דר' יהושע ואמר חובה ואמר אמיא דר' אליעזר כבית שמאי דבית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא מ"ש מצא בה ערות דבר מצא בה דברים כעורים לגרשה אינו יכול אלא מצא בה ערוה לקיימה אינו יכול שמצא בה דברים כעורים לפוס כן הוא אמר חובה והא תניא משום בית שמאי אין לי אלא היוצאת משום ערוה מנין היוצאת משום דראשה פרוע ולדיה מפורמין וזכרועותיה חלולות (ג) מ"ל כי מצא בה ערות דבר אמר רבי מנא קיימת כאן בעדים וכאן אלא בעדים ותימה לפי הירושלמי כיון דתליא קינוי בגירושין הוה ליה למיתני סוטה בתר גיטין ובתר סוטה נזיר כסדר פרשיות ובתר נזיר נדרים ובתר נדרים כתובות:

לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש. תימה לרבי היכא דאיכא למדרש כי הכא אמאי לא דרשינן לה כדאמר[f] גבי קל וחומר מילתא דאתיא מקל וחומר טרח וכתב לה קרא ואפילו הכי היכא דאיכא למדרש דרשינן[g] וכן בפרק כל שעה (פסחים דף כד.): כל היכא דאיכא למדרש לא מוקמינן ליה בלאוי יתירי: **לה יטמא מצוה.** וג"מ לעוסק במצוה כדאמרינן בסוף פרק משוח מלחמה (לקמן דף מד.) ולטמאותו בעל כרחו אם לא ילה לטמאות כדאמרי' בפרק טבול יום (זבחים ק.) מעשה ביוסף הכהן וכו':

ורבי

[a] [נעיל ב.], [b] [נעיל ב.], [c] [נעיל ב: נדה ג.], [d] זבחים ג., [e] [גיטין לח.], [f] [פסחים סו: יומא נד: וסס נסמן], [g] ב"ק מד: שבועות יט. מנחות י., [h] נזיר מג.; [i] [במדבר ה], [j] ל"ל אמר. רש"ל, [k] [פסחים יח: ועוד י"ל פעמים בש"ס], [l] [פסחים עו:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי ס"ד כדכתיבי ונסתרה והיא נטמאה ועבר בתר טומאה: (ב) תוס' ד"ה ר' ישמעאל וכו' וחרוצותיה חלולות מגיון מ"ל כי מצא:

גליון הש"ס

גמ' מפני מה האמינה וכו'. עיין מרדכי פרק הנחל קמא סי' קל"ח:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[a] גמ' שנאמר אים אים כי תטמא אשתו. עי' במהרש"א בח"ל שפי' דהל"ל כי תטא ומדכתיב תטמא ר"ל לשון שוטות:

מוסף רש"י

לעולם בהם תעבודו רשות. משום דכתיב בשבעה אומות לא תחיה כל נשמה, אינעריך למיכתב מני המוצנים לעולם בהם תעבודו, להתיר אחד משאר אומות הבא על הבעבעת שהיא מבעבעה אומות והולד בן אשתה רשאי לקנותו בעבד (גיטין לח:). לה מיטמא. כשהיא שלמה, ואין מיטמא לאיבריה. שאם נפרד ממנה אבר, בין בחייה בין במותה, אינו מיטמא לה, לפי שאין אדם מיטמא לא לה ולא על אחד משאר קרובין על אבר מן המת, לפי שאינו יכול להחזיר לגמות שהיה ממחילה, והוא הדין נמי לאבר מן המת, שאין בין אבר מן המת לאבר מן החי אלא בשר הפורש (שם).

תורה אור השלם

1. וַיִּקְנָא יְיָ לְאַרְצוֹ וַיַּחְמֹל עַל עַמּוֹ:
יואל ב יח
2. וַיַּעֲבֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהוּא נִטְמָאָה אוֹ עָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקִנֵּא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהִיא לֹא נִטְמָאָה: במדבר ה יד
3. וַיֵּצוּ מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחֲנֶה לֵאמֹר אִישׁ וְאִשָּׁה אַל יַעֲשׂוּ עוֹד מְלָאכָה לִתְרוּמַת הַקֹּדֶשׁ וַיִּכָּלֵא הָעָם מֵהָבִיא:
שמות לו ו
4. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי תִשְׁטֶה אִשְׁתּוֹ וּמָעֲלָה בּוֹ מָעַל: במדבר ה יב
5. וְעָבַר לָכֶם כָּל חָלוּץ אֶת הַיַּרְדֵּן לִפְנֵי יְיָ עַד הוֹרִישׁוֹ אֶת אֹיְבָיו מִפָּנָיו: במדבר לב כא
6 וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִם יַעַבְרוּ בְנֵי גָד וּבְנֵי רְאוּבֵן אִתְּכֶם אֶת הַיַּרְדֵּן כָּל חָלוּץ לַמִּלְחָמָה לִפְנֵי יְיָ וְנִכְבְּשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵיכֶם וּנְתַתֶּם לָהֶם אֶת אֶרֶץ הַגִּלְעָד לַאֲחֻזָּה:
במדבר לב כט
7. וְלַאֲחֹתוֹ הִבְתּוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו אֲשֶׁר לֹא הָיְתָה לְאִישׁ לָהּ יִטְמָא:
ויקרא כא ג
8. וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לְבָנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדֶּה בוֹ בְּפֶרֶךְ:
ויקרא כה מו
9. לֹא תַשִּׂיג אֶת אָחִיךָ בִּלְבָבֶךָ הוֹכֵחַ תּוֹכִיחַ אֶת עֲמִיתֶךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֵטְא: ויקרא יט יז
10. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אֱמֹר אֶל הַכֹּהֲנִים בְּנֵי אַהֲרֹן וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם לְנֶפֶשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמָּיו:
ויקרא כא א
11. כִּי אִם לִשְׁאָרוֹ הַקָּרוֹב אֵלָיו לְאִמּוֹ וּלְאָבִיו וְלִבְנוֹ וּלְבִתּוֹ וּלְאָחִיו:
ויקרא כא ב

א [ומי' פ"ח מהל' סוטה הל' יד טוש"ע אה"ע סי' קעח סעי' ח יד]:
ם ב ג מיי' פ"ד מהלכות סוטה הל' יח [ופמ"ו מהל' אישות הל' יז] טוש"ע אה"ע סי' קעח סעיף כא:
ד ה מיי' פ"ג מהלכות אבל הלכה ו סמג עשין נח ולאוין לה טוש"ע י"ד סימן שנג סעיף ג:
יא ה מיי' פ"ט מהלכות עבדים הלכה ו טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף עט:
יב ו מיי' פ"ג מהלכות אבל הלכה יד סמג עשין נח ולאוין לה טור ש"ע י"ד סימן שנג סעיף ע: